

DINOZAVRI

KAJ SO BILI DINOZAVRI?

Dinozavri so bili razmeroma veliki kopenski plazilci, ki so na Zemlji kraljevali več kot 100 milijonov let. Neleteči dinozavri so izumrli konec krede, pred 65 milijoni let. Danes jih poznamo po fosilnih in ne fosilnih ostankih, kot so fosilizirane kosti, zobje, iztrebki, odtisi stopal, peres, kož in notranjih organov ter »mehka tkiva«.

OD KOD IME DINOZAVER?

Ime dinozaver je formalno poimenoval angleški znanstvenik Richard Owen leta 1842. Ime je kombinacija grškega izraza deinos (strašen ali grozen) in sauros (kuščar ali plazilec).

IZ KOGA OZIROMA IZ ČESA SO SE RAZVILI DINOZAVRI?

Dinozavri so se razvili iz Tekodontov, ki naj bi bili nekakšni predniki današnjih krokodilov. Da so se iz Tekodontov razvili dinozavri, je trajalo približno 15 milijonov let.

PO ČEM SE RAZLIKUJEJO DINOZAVRI OD OSTALIH PLAZILCEV?

Od ostalih plazilcev se Dinozavri ločijo po diapsidni lobanji (glede na pritrditev čeljustnih mišic), po zobeh, ki rastejo iz žepkov in ne direktno iz čeljusti, dinozavri pa se od ostalih prakuščarjev ločijo predvsem po tem, da imajo noge pod telesom in ne ob straneh.

ODKRITJE DINOZAVROV

Prva okamnina, za katero so dognali, da je ostanek ogromnega izumrlega plazilca, je bila z zobmi opremljena čeljustnica megalozavra, kot je žival leta 1824 poimenoval britanski naravoslovec William Buckland. Med prve dinozavre pa sodita tudi veliki, okorni evropski Plateozaver in gibčnejši Kelofiz z jugozahoda ZDA. Oba sta živela pred več kot 200 milijoni let.

RAZMNOŽEVANJE

Po fosilih protoceratopsa sklepajo, da je samica izkopala v pesek plitvo jamico in vanjo v krogu odložila jajca. Znanstveniki so našli skupaj mnogo gnezd, kar dokazuje, da so dinozavri valili v skupinah, kot to danes počenjajo nekatere ptice.

ŽIVLJENJE, RAZVOJ IN IZUMRTJE DINOZAVROV

-Odkar se je pred približno 4500 milijoni let oblikovala Zemlja, se je ves čas počasi spreminjala. Tla pod nogami se nam neprestano gibljejo, vendar tako počasi, da mi tega ne opazimo.

-Pred približno 205 milijoni let, pa so se v ta neprestano spreminjajoči se svet naselili dinozavri.

-Prvi dinozavri so se pojavili v Triasu, pred približno 205 milijoni let. Takrat so bili plazilci na Zemlji že kakih 100 milijonov let. Pred približno 193 milijoni let pa je bila Zemlja večinoma

porasla z bujnim rastlinjem, dinozavri pa so bili vseh oblik in velikosti. Dinozavri so dosegli svoj vrh razvoja pred 136 milijoni let v dobi Kreda. Takrat so že vsepovsod živele stotine različnih vrst dinozavrov. Vsi dinozavri pa so se borili za svoj obstoj. Eni kot rastlinojedi, drugi kot mesojedi in plenilci.

Potem pa so dinozavri pred 65 milijoni let nenadoma izginili. Razlogov kako naj bi umrli je veliko.

Prvi razlog je, da so jih premagali roparji jajc. Mnoge živali, recimo sesalci in ptiči tudi danes žro jajca plazilcev. Morda pa so postali pred 65 milijoni let mali sesalci preveč spretni tatovi dinozavrskih jajc? Krast so se odpravljali ponoči, ko je bilo dinozavrskim "staršem" prehladno, da bi lahko branili zarod.

Drugi razlog so vulkani in podnebje. Ko je vulkan izbruhnil, so prihajali iz vulkana plini, ki so zakrili sonce. Ker sonce ni moglo priti do tal, je veliko rastlinstva izumrlo. Ker pa je umrlo veliko rastlin so tako umrli tudi rastlinojedi dinozavri. Potem so še pa čez čas izumrli mesojedi dinozavri, ki naj bi se prehranjevali z rastlinojedimi dinozavri.

Tretji razlog je padec meteorita, ki je imel premer 10-20 km, naredil pa naj bi krater s premerom 150 kilometrov. Sunek ob tako hudem trku, naj bi ovil zemljo v ogromen oblak prahu, ki je zastrl sonce za nekaj mesecev ali let. Številne živali naj bi poginile zaradi eksplozije in zaradi nastalih vremenskih sprememb. Dinozavri pa so bili posebno občutljivi na spremembe v ekologiji Zemlje, med tem ko so druge živali to preživele.

Bile pa so tudi ledene dobe, kjer je prav tako poginilo veliko število teh velikih plazilcev.